

Qəzet
1931-ci ilin
aprelindən
çıxır

DƏNİZ

31 iyul
2015-ci il
№ 25-26 (8983)
Qiyməti
38 qəpik

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Altı ay ərzində iqtisadiyyatımız inkişaf edib, baxmayaraq ki, neftin qiyməti aşağı səviyyədədir. Baxmayaraq ki, qonşuluqda iqtisadi vəziyyət hələ ki o qədər də müsbətə doğru dəyişməyib, Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edir. Bax, indi gətirəcəyim rəqəmlər bunu göstərəcək və sübut edəcək ki, bu, doğrudan da tarixi nailiyyətdir. Beləliklə, 6 ayda iqtisadiyyat 5,7 faiz artmışdır. Bu, çox gözəl göstəricidir, ölkəmizin dinamik inkişafını sübut edir. Bundan da gözəl göstərici qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. Burada da biz 9,2 faiz artımı görürük. Yəni, bundan yuxarı nəticə ola bilməz. Sənaye istehsalı təxminən 4 faiz artmışdır. Qeyri-neft sənayesi 14 faizdən çox artmışdır. Bu da son illərdə sənayeləşmə, yeni sənaye zonalarının yaradılması ilə bağlı görülmüş işlərin, tədbirlərin nəticəsidir.

Azərbaycanda inflyasiya aşağı səviyyədədir - 3,5 faiz. Əhəlinin pul gəlirləri ənənəvi olaraq inflyasiyanı üstələyir və 6,2 faiz artmışdır. Kənd təsərrüfatı 7 faizdən çox artmışdır, daha doğrusu, 7,3 faiz. Bu da son illər ərzində ən yüksək artım tempidir. Bu da görülən işlərin nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ölkəmizə 6 ayda 12,7 milyard manat sərmayə qoyulmuşdur. Bu da çox böyük rəqəmdir və bu birinci 6 ayda xarici investisiyalar üstünlük təşkil edir. Son illərdə biz gördük ki, daxili investisiyalar üstünlük təşkil edir. Bu ilin 6 ayında isə xarici sərmayə üstünlük təşkil edir. Bu da müsbət haldır, çünki yenə də göstərir ki, Azərbaycan investisiyalar üçün çox cəlbedici ölkədir və xarici sərmayə burada lazımı səviyyədə qorunur.

Birinci 6 ayda ölkəmizdə 60 minə yaxın yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 48 mini daimi iş yeridir. Ancaq biz bu statistikaya fikir verəndə mütləq bağlanan iş yerlərini də diqqətdən qaçırmamalıyıq. Bilirəm ki, bəzi yerlərdə iş yerləri bağlanıb. Ona görə ilk növbədə, bunun sə-

bəbləri araşdırılmalıdır. Digər tərəfdən, bu, statistika da açılan iş yerləri ilə bərabər verilməlidir ki, biz təhlili düzgün aparaq. Bu, əslində hər bir ölkədə olan bir vəziyyətdir. İş yerləri açılır, bağlanılır. Burada əsas balans məsələsidir, nə qədər açılıb, nə qədər bağlanıb.

Azərbaycanda, ümumiyyətlə, son 12 il ərzində 1 milyon 400 min iş yeri açılmışdır ki, onlardan 1 milyonu daimi iş yeridir. Bunun hesabına Azərbaycanda işsizlik keçən ilin yekunlarına görə 5 faiz səviyyəsində olmuşdur. Bütün mötəbər beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycanda işsizliklə, yoxsulluqla bağlı mübarizəni çox yüksək qiymətləndirir. Biz və Azərbaycan xalqı bunu gündəlik həyatda görürük. Hesab edirəm ki, iş yerlərinin açılması daimi proses olmalıdır, çünki əhali artır və potensial kifayət qədər böyükdür.

Sosial sahədə bütün proqramlar icra edilir. Baxmayaraq ki, bizim gəlirlərimiz azalıb, bu, təbiidir. Biz büdcəni qəbul edəndə neftin qiymətini 90 dollardan hesablamışıq, əslində indi 60 dollar səviyyəsindədir. Bir neçə ay bundan əvvəl daha da aşağı səviyyədə idi, əlli dollardan aşağı düşmüşdü. Ancaq bütün sosial proqramlar vaxtında icra edilir və bu da siyasətimizin əlamətidir. Bizim siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır və heç bir sosial proqram heç vaxt ixtisar olunmayacaq, əksinə, biz yeni təşəbbüslər haqqında fikirləşirik.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Ç.M.Əliyevin Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru təyin edilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Çingiz Mansur oğlu Əliyev Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru təyin edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 iyul 2015-ci il

MİNNƏTDARLIQ

Daha yaxşı işləyəcəyik

Çəkdiyi zəhmətin bəhrəsini görən hər kəs sevinir. Vəcdanla çalışdığının qiymətləndirildiyini görəndə isə insan iqiqat sevinir. Bu günlər mən də köksümə sığmayan sevinc yaşayıram. Axı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 24 iyun 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə “Tərəqqi” medalına layiq görülən bir qrup dəniz nəqliyyatı işçisi arasında mən də varam.

Bu yüksək təltifə görə, dəniz nəqliyyatı işçilərinə diqqət və qayğısını heç vaxt əsirgəməyən möhtərəm Prezidentimizə minnətdaram.

Təqdimata görə isə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyevə “Çox sağ olun!” deyirəm.

Yüksək mükafatın sevinci ilə yanaşı, həm də məsuliyyət olduğunu da gözəl anlayıram və heç də yaxamı bu məsuliyyətdən kənara çəkmək fikrim yoxdur. Demək istəyirəm ki, mənə göstərilən yüksək etimadı əməli işimlə layiqincə doğruldacağam.

Həsərət NAMAZOV,
“Bibiheybət” Gəmi Təmiri Zavodu baş mühəndisinin müavini

Mükafatın məsuliyyəti də böyükdür

Nə gizlədim, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin “Dənizçi günü” ərəfəsində imzaladığı Sərəncamla mənim də “Tərəqqi” medalı ilə təltif olduğumu eşidəndə, düzü əvvəlcə inanmadım. Sonra qəlbimi xoş duyğular bürüdü. Bu, təkcə yüksək mükafatın doğurduğu xoş hisslər, xoş duyğular deyildi. Həm də “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində hər şeyin daha yaxşı olacağına inanım, ümidin sevinci idi.

Yanvar-iyun ayları ərzində 109,6 milyon ton yük daşınıb

Nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektləri tərəfindən bu ilin yanvar-iyun ayları ərzində 109,6 milyon ton yük daşınıb.

Qeyri-neft yüklərinin həcmi 2,1 faiz artaraq 78 milyon tona çatıb. Nəqliyyat vasitələri ilə daşınmış yüklərin 59,7 faizi avtonəqliyyat, 28,8 faizi boru kəməri, 8,2 faizi dəmir yolu, 3,3 faizi dəniz nəqliyyatı vasitələri ilə həyata keçirilib.

Qeyri-dövlət bölməsində yük daşınması 5,1 faiz artıb. Bu bölməyə məxsus nəqliyyat vasitələri ilə yük daşınmasının payı nəqliyyat sektorunda 78,9 faiz təşkil edib.

Yanvar-iyun aylarında nəqliyyatçılar 900,2 milyon nəfərə və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3,8 faiz çox sərnişinə xidmət göstərüb. Sərnişinlərin 87,3 faizi avtomobil, 12,5 faizi metro nəqliyyatının xidmətlərindən istifadə edib.

Heç vaxt mükafat xatirinə işləməsəm də, artıq bundan sonra həm də yüksək mükafatın çiyinə qoyduğu məsuliyyət hissi ilə çalışmağa borcluyam. Bu mənə həm də qəlbimin rahatlığı üçün vacibdir. Bir də, artıq özümü Gəmiçiliyə həmişəkindən daha gərəklili işçi kimi hiss edirəm. Və nə qədər ki, belə olacaq, mənim də əlim heç vaxt işdən soyumayacaq.

Taleh QARAYEV,
XDND-nin Texniki istismar xidmətinin mühəndisi

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru kollektivə təqdim edildi

Dövlət başçısının iyulun 24-də imzaladığı Sərəncamla Çingiz Əliyev Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru təyin edilib. Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasında yeni rektorun kollektivə təqdimmə mərasimi keçirilib.

Təqdimmə mərasimində Cəmiyyətin sədri Rauf Vəliyev və təhsil naziri Mikayıl Cəbrarov iştirak ediblər.

Çingiz Əliyevi yeni təyinatı münasibətilə təbrik edib, ona gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayan təhsil naziri Mikayıl

Cəbrarov ölkəmizin iqtisadi inkişafında mühüm yeri olan Gəmiçiliyin peşəkar kadrlarla təmin edilməsində Dəniz Akademiyasının xüsusi rolunu vurğulayıb. Tələbələrin kamil mütəxəssis kimi yetişməsində təcrübənin əhəmiyyətindən danışarkən Dəniz Akademiyasında tədrisin təkmilləşdirilməsinə, elm və istehsalatla əlaqəsinə də ciddi fikir verildiyini bildirib. Nazir çıxışının sonunda Prezident İlham Əliyevin 2015-ci il 24 iyul tarixli Sərəncamı ilə ADDA-ya rektor təyin olunan Çingiz Əliyevin qarşıya qoyulan vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəyinə, ona bəslənən ümidləri doğruldacağına əminliyini ifadə edib.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin sədri Rauf Vəliyev ölkəmizdə gəmiçiliyin möhkəm təməl üzərində bərqərar olduğunu diqqətə çat-

dırıb. İqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, ölkənin

Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin yaradıldığını vurğulayan R.Vəliyev Gəmiçiliyin peşəkar kadrlarla təmin edilməsində Akademiyanın üzərinə düşən vəzifələrdən danışdı.

Rauf Vəliyev bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi istiqamətində uğurlu addımlar atılmaqdadır. Peşəkar kadrların yetişdirilməsinin, təhsilin müasirləşdirilməsinin zamanın tələbi olduğunu diqqətə çatdıran Cəmiyyətin sədri Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin yüksəkixtisaslı kadrlara ehtiyacından danışarkən deyib ki, dənizçilərin hazırlanmasında kəmiyyətə yox, məhz keyfiyyətə üstünlük verilməlidir.

Sonra ADDA-nın rektoru Çingiz Əliyev ona göstərilən etimada görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib və üzərinə düşən vəzifəni layiqincə yerinə yetirmək üçün var gücü ilə çalışacağını söyləyib.

rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi məqsədilə Prezident İlham Əliyevin 2013-cü il 22 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə respublikada mövcud olan iki böyük donanmanın birləşdirilməsi əsasında “Azərbaycan Xəzər

Dinamik inkişafını yeni uğurlara imza atmaqla davam etdirən müstəqil

Azərbaycan artıq iqtisadi baxımdan dünyanın qüdrətli ölkələrindən birinə çevrilməkdədir. Ötən hər il üçün tərtib olunan BMT-nin İnkişaf Proqramının “İnsan İnkişafı İndeksi” hesabatları da Azərbaycanın regionun lider dövləti olmaqla yanaşı, MDB ölkələri sırasında inkişaf və rəqabətqabiliyyətlilik, yoxsulluğun aradan qaldırılması və digər sahələrdə böyük uğurlar qazandığını sübut edir.

Bütün uğurlar isə möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin yürütdüyü çevik, məqsədyönlü və müstəqil siyasətin bəhrəsidir. Azərbaycanın keçmiş SSRİ-nin çökməsindən sonra yaranmış dövlətlər arasında müstəqil siyasət yürüdən iki-üç ölkədən biri olduğunu indi dünyanın bütün ölkələrində etiraf edirlər. Sırr deyil ki, Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin artması onun beynəlxalq mövqelərinin güclənməsinə də müsbət təsir göstərir.

Yaşım 55-i keçir. Etiraf edirəm ki, tək-cə mənim yox, əksər yaşlılarımızın yaxın

Daha gözəl günlərimiz qabaqdadır

illərədək həsəd aparılması bəxti olmayıb. Ömrümüzün uşaqlıq, yeniyetməlik və gənclik illəri qan üstündə bərqərar olan SSRİ adlı nəhəng imperiyanın öz “ağlı-nı” tamam itirdiyi və lüzumsuz hərbi xərclərə görə xəzinəsinin tamam boşal-

dığı vaxtlara düşdü. İşığımız olanda qazımız olmadı, qazımız olanda işığımız. Hər cür qıtlıq gördük. Mənzil qıtlığı, maşın qıtlığı, məişət cihazları qıtlığı, ərzaq qıtlığı... Talonla dondurulmuş ət ala biləndə yağ, yağ alanda isə dondurulmuş ətə əlimiz çatmadı. Ərzaq növbələrində tək-cə vaxt itirmədik. Uşaqlığımızı itirdik, gəncliyimizi itirdik... Növbə ilə xəzinəsi boşalan dövlətin sükanı arxasına keçən bir-birindən bəter Baş katiblər boş-boş vədlərlə ölkəni sələflərinin vaxtında olduğundan daha bəter günə qoydular. Erməni havası ilə oynayan Qorbaçov isə yol verdiyi səhv-lərlə xalqımızı elə fəlakətlərə düşür etdi ki, hələ də ağrı-acısını çəkirik...

Şükürlər olsun ki, indi müstəqil, gündən-günə qüdrətlənən, qürür, iftixar məkanımız Azərbaycanın vətəndaşlarıyıq.

Vaxtı ilə bir quru çörək üçün saatlarla basırıqda vaxt eridənlər, bu gün növ-

lərinin çoxluğundan hansı çörək məmulatı almaq üçün baş sındırırlar. Dükan-bazarlardakı bolluqdan ən əvvəl göz doyur. Bir vaxtlar işə gedib-gəlməyə yol pulu tapa bilməyənlər indi ürəkləri istəyən maşınlarda gəzir, illərlə istirahətin nə olduğunu bilməyənlər dünyanın daha hansı ölkəsində dincəlmək barədə düşünürlər. Yaxın keçmişdə başının üstündə bir dam arzusunda olanlar hazırda hər cür şəraiti olan, gözoxşayan ikimərtəbəli evlərlə kifayətlənmirlər. Məktəb başlamamış uşaqlarının kitab-dəftərlərinin xərcinin dərdini çəkənlərin könüllərindən bu gün övladlarını Avropanın ən qabaqcıl təhsil ocaqlarında oxutdurmaq keçir və s. Bütün bunlar vətəndaşlarımızın rifah halının yaxşılaşması deyil, bəs nədir? Sosial bərabərliyi vəd verən planlı təsərrüfatdan sosial ədaləti bərpa edən bazar iqtisadiyyatına keçmişkə, insanların daha yaxşı, fəxrli həyat arzusuna təbib baxmaq lazımdır. Niyə də yox?! Xüsusən də bir ölkədə ki, orada insanların yaxşı yaşaması üçün hər cür şərait yaradılır...

Bəli, bu gün heç kim Azərbaycan əhalisinin maddi imkanının, sosial durumunun xeyli yaxşılaşdığını inkar edə bilməz.

Mövcud sosial-iqtisadi tərəqqinin möhkəm özüllər üzərində qurulması, kifayət qədər güclü bazisə söykənməsi isə qarşıdakı dövr ərzində də Azərbaycanın qət edəcəyi inkişaf yolunun daha möhtəşəm uğurlarla müşayiət olunacağını deməyə əsas verir. Deməli, daha gözəl günlərimiz də qabaqdadır.

Rasif TAHIROV

Mükafatlar sahiblərinə təqdim edildi

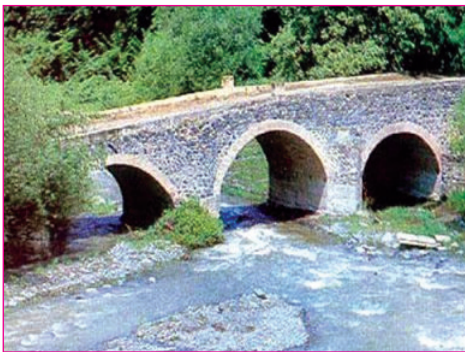
Dövlət başçısı İlham Əliyevin dənizçilərin peşə bayramı ərəfəsində imzaladığı Sərəncamlarla dəniz nəqliyyatının inkişafında xidmətlərinə görə Gəmiçiliyin 8 işçisi "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilmiş, 1 nəfər isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünə layiq görülmüşdür.

İyulun 29-da mükafatların təqdim olunması mərasimi keçirildi.

Yüksək mükafatlara layiq görülən əməkdaşları təbrik edən "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sədri Rauf Vəliyev möhtərəm Prezidentin 24 iyun 2015-ci il tarixli Sərəncamlarını bütün kollektivin əməyinə verilən böyük qiymət kimi dəyərləndirdi.

Cəmiyyət yaranandan sonra kollektivin həyatında yaddaqalan günlərin az olmadığını, dövlət başçısının "Dənizçi günü" peşə bayramının təsis edilməsi, dəniz nəqliyyatı işçilərinin "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilməsi, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasına rektorun təyin olunması haqqında sərəncamlarının sevincini birgə yaşadıklarını bildirdi.

Dəniz nəqliyyatının inkişafına, Gəmiçilik işçilərinə göstərdiyi diqqət və qayğıya görə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev dərin minnətdarlığını bildirən sədr kollektivin hər bir üzvünün dövlət başçısının etimadını doğrultmaq üçün bundan sonra daha əzmlə çalışacağına əminliyini ifadə etdi.

Qeyd edilənlərlə bərabər, dünyada yaş verən iqlim dəyişikliklərinin təsiri daha aydın hiss edilməkdədir. Belə bir şəraitdə əhalinin ərzaq məhsulları ilə təmin olunmasında süni suvarma və torpaqların meliorasiyası bu gün daha çox əhəmiyyət kəsb edir. Suvarma əkinçiliyinin tarixi bizim eradan əvvəllərə - VI-III minilliklərə gedib çıxan Azərbaycan bu gün də qədim ənənələrə sadıq qalaraq süni suvarmanı ən müasir mühəndis tipli qurğu və sistemlər inşa etməklə davam etdirir.

Şirin su çatışmazlığının aradan qaldırılması üzrə kifayət qədər təcrübəsi olan Azərbaycan Hidrotexnika və Meliorasiya Elm-İstehsalat Birliyində (AzHvəM EİB) aparılan elmi-tədqiqat işlərinin bəzi yekunları haqqında söhbət açmaq istəyirəm. Su ehtiyatlarından daha səmərəli və qənaətlə istifadə etmək məqsədilə AzHvəM EİB-də ölkənin müxtəlif torpaq və iqlim şəraitlərinə uyğun olaraq suya qənaətedici texnika və texnologiyaların elmi əsasları işlənmiş və onların, demək olar ki, əksəriyyəti istehsalata tətbiq edilmişdir.

Müxtəlif torpaq və iqlim şəraitlərində əkilib-becərilən kənd təsərrüfatı bitkilərinin suya olan tələbatı hərtərəfli öyrənilərək hər bir bitki və çoxillik əkinlər üçün müvafiq suvarma texnika və texnologiya-

Azərbaycanın su ehtiyatları: mövcud vəziyyət və problemlər

lar hazırlanmışdır. Birliyin alim və mütəxəssisləri tərəfindən bitkilərə verilən suyun norması, suvarma müddətləri, suvarmanın aparılma üsulları müəyyən edilmiş, kapilyar suvarma (yeraltı), yağış yağdırma, aerosol (dispersiya), damcı, impuls, çiləmə, basdırma, zolaq və şırımlarla suvarma kimi suya 20-70 faiz qənaət edən suvarma texnologiyaları işlənib həyata keçirilmişdir.

Quraqlıq illərində kənd təsərrüfatı bitkilərindən normal məhsul əldə etmək üçün AzHvəM EİB-də ilk dəfə olaraq "korrekt edilmiş bioloji suvarma rejimləri" nəzəri, texniki-iqtisadi və praktiki cəhətdən əsaslandırılmış və respublikada fəaliyyət göstərən layihə institutlarına, istismar təşkilatlarına təqdim edilmişdir. Yeni suvarma rejimi suya 20-50 faiz qənaət etməyə imkan verir. Birliyin alim və mütəxəssisləri tərəfindən icad edilmiş dairəvi və frontal hərəkət edən yağışyağdıran qurğular və onların ən yeni elementləri dünyanın bir çox ölkələrində yüksək qiymətə tələbatı olan suvarma sistemləri üçün istifadə üçün qəbul edilmişdir.

mətləndirilmiş və istifadə üçün qəbul edilmişdir.

Dövlətimizin bu sahəyə göstərdiyi dəstək qayğı və lazımı səviyyədə dəstək verməsi su təsərrüfatının dinamik və dayanıqlı inkişafını təmin edən başlıca amildir. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin göstərişi ilə "1996-2010-cu illər üzrə meliorasiya və su təsərrüfatının İnkişaf Konsepsiyası və İnvestisiya proqramı" hazırlanmış və görüləcək işlər müəyyən edilmişdir. Ulu öndərimizin layiqli davamçısı, dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin meliorasiya və su təsərrüfatına böyük diqqət və qayğısı nəticəsində nəzərdə tutulan işlərin uğurla həyata keçirilməsi təmin edilir. 2015-ci il Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin göstərişi ilə "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" Konsepsiyası hazırlandı. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı və sərəncamları ilə təsdiq edilmiş Dövlət proqramlarında və tədbirlər planlarında su təsərrüfatı və me-

nişanı və Gəmiçiliyin Fəxri fərmanları təqdim olundu.

Mükafat sahibləri əməklərinə verilən yüksək qiymətə görə dövlət başçısına minnətdarlıqlarını bildirdilər, onlara göstərilən etimadı sanballı əmək nailiyyətləri ilə doğruldacaqlarına, Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsi üçün bundan sonra da səylə çalışacaqlarına söz verdilər.

liorasiya üzrə geniş layihələr nəzərdə tutulmuşdur. "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı"nda, "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı"nda və digər proqram xarakterli sənədlərdə nəzərdə tutulan tədbirlərin Azərbaycan Meliorasiya Su Təsərrüfatı ASC-yə aid olan bir hissəsi icra edilmiş, digər tədbirlər isə planlı şəkildə həyata keçirilir.

Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, qısa müddət ərzində əsrin nəhəng və unikal su tikintilərindən Taxtaköprü su anbarı və onun üzərindən 25 meqavat gücündə elektrik stansiyası, Şəmkir su anbarı və onun üzərində ildə 560 milyon kilovat elektrik enerjisi istehsal edən elektrik stansiyası, 54248 hektar əkin sahəsinin su təminatını yaxşılaşdıracaq və 17147 hektar yeni torpaq sahələrini suvarma suyu ilə təmin edəcək Şəmkir sağ və sol sahil kanalları, Fizuli rayonunda və Naxçıvan Muxtar Respublikasında hər birinin gücü 25 meqavat olan su elektrik stansiyaları su anbarları ilə birlikdə tikilib istifadəyə verilmişdir.

İ. ABDULLAYEV

“Həştərxana gedən gəmi ləng olur...”

Qəzetimizin köhnə qovluqlarını vərəqləyərkən “Xəzər dənizçisi”-nin (o vaxtlar qəzetimiz bu adla çıxırdı) 25 avqust 1965-ci il tarixli nömrəsində diqqətimizi “Həştərxana gedən gəmi ləng olur”... adlı bir şeir cəlb etdi.

Şeir XX əsr Azərbaycan elminin, ədəbiyyatının, təhsilinin inkişafında misilsiz xidmətləri olan görkəmli yazıçı, böyük alim və pedaqoq, xeyirxah insan Mir Cəlal Paşayevə ithaf olunmuşdu. Şeiri şair marağı ilə oxudum və ixtiyarsız fikirləşdim ki, hər misrası müəlliminə və dənizə sevgidən qaynaqlanan belə gözəl poeziya nümunəsi dənizdən uzaqda yarana bilməzdi. Qovluğu vərəqləməyə davam etdim. Və zənnim məni aldatmamışdı. “Xəzər dənizçisi” qəzetinin 18 avqust 1965-ci il tarixli nömrəsində xalqımızın hər iki görkəmli oğlunun dənizçilərimizə minnətdarlıq məktubu çap olunmuşdu:

“Biz Azərbaycan yazıçıları, professor Mir Cəlal Paşayev və şair Atif Zeynallı öz ailəmizlə “Qırğızıstan” teploxodunda iyul ayında səyahətdə olduq. Teploxodun dənizçiləri olduqca mədəni, səliqəli, hörmətli rəftarları ilə bizim diqqətimizi cəlb etdi.

Burada gördüyümüz səliqə və təmizlik, restoran işçilərinin xidməti və xörəklərin keyfiyyəti, bufet və kiosk-larda axtardığımız hər şeyi tapmaq, satıcıların mədəni rəftarı yadımızda qalacaqdır.

Xəzər dənizində belə gözəl və rahat gəmidə səyahətə çıxmaq özü bir əyləncə və istirahətdir. Biz gələcək mövsümlərdə də məzuniyyətimizi burada keçirməyi arzu edirik.

“Qırğızıstan” teploxodunun kapitanına və ümumi xidmətçilər heyətinə razılıq və minnətdarlığımızı bildiririk.

*Mir Cəlal,
A. Zeynallı”*

(“Xəzər dənizçisi” qəzeti, 18 avqust 1965-ci il)

Şair Atif Zeynallının müəlliminə ithaf etdiyi həmin şeiri diqqətinizə təqdim edirik.

Həştərxana gedən gəmi ləng olur...

(Müəllimim Mir Cəlalə ithaf)

Günəş batır qucağında Xəzərin,
Hər şöləsi bir ləpəni yandırır.
Sənin yenə sulardadır nəzərin,
Üfüq nəhəng bir tonqalı andırır.

Duyğuların qanad çalıb üfüqdə
Dəstə-dəstə qağayıtək dillənir.
De, gözlərin hərdən qalıb üfüqdə
Nəyə görə bir nöqtəyə zillənir?

Yaxındakı adaların meşəsi,
Elə bil ki, o nöqtədə boy atıb.
Bir şəkildir Xəzərin bu guşəsi
Rəssam onun hər rənginə zər qatıb.

Bəlkə elə diqqətinə cəlb edən
Üfüq deyil, bu şəkildir bayaqdan?
Qürub çağı gəmi ilə yol gedən,
Axı, ona valeh olur uzaqdan?

Adaların min-min quşun yatarı,
Dəstə-dəstə ördək uçur, qaz uçur.
Qaqqıladaşan durnaların qatarı,
Hayıf Bakı səmasında az uçur.

İri-xırda balıqlardır bəzəyi,
Gəmimizə dəyən hər bir dalğanın.
Doğma Xəzər Vətənimin ürəyi,
Qantək axır ona suyu Volqanın.

Burda hələ nə qaya var, nə sahil,
Çay dənizə, dəniz çaya qarışıb.
İki həsrət sevgilidir elə bil,
Sevinc ilə bir birinə sarışıb.

Dörd saatdır Volqa boyu gedirik,
Göy Xəzərdən çıxmamışıq hələ biz.

Diqqət ilə ətrafı seyr edirik,
Lakin hər yan elə dənizdir, dəniz...

Gəmimizin sürəti də azalır,
Elə bil ki, nəfəsi də təng olur.
Göyertədən bu dəm nəgmə ucalır:
“Həştərxana gedən gəmi ləng olur”.

Nəgmə quştək uçur, uçur uzağa
Sonra isə düşüb qalır sularda.
Axı, niyə gəmi getmir qabağa,
Bəlkə artıq lövbər salır sularda?

O, bu ara: elə nəgmədir ki, bu
Dənizçilər oxuyurlar bu gün də,
Hanı belə üfüq, meşə, ada, su,
Kim baş əyməz gözəlliyin önündə?

Min aləmdir təbiətin görkəmi,
Andan-ana daha da qəşəng olur.
Qürub çağı burdan ötən hər gəmi,
Yəqin elə ona görə ləng olur.

Hayıf rəssam deyiləm ki, bu yeri
Rəsm eləyim ağ kağızda necə var!-
Deyib, sonra seyrə dalıb Xəzəri,
Əvvəlkitək susur yenə sənətkar.

Dəniz canlı bir əsərdir gözündə
Günəş batır... gəmi şütüyüb gedir.
Elə bil ki, yüz tablону əks edir,
Bu əsərin hər varağı özündə!

(“Xəzər dənizçisi” qəzeti,
25 avqust 1965-ci il)

Rasif TAHIROV

DƏRİN SULAR ÜÇÜN NƏZƏRDƏ TUTULMUŞDU

Amerikalı alimlərin çox mühüm kəşflər etməyi planlaşdırdıqları sualtı qayıq 10 km dərinlikdə partlayıb

Amerikanın robotlaşdırılmış pilotsuz “Nereus” sualtı qayığı Yeni Zelandiya sahillərindən şimal-şərqdə Sakit okeandakı Kermadək çökəkliyində, təqribən 10 km dərinlikdə qəzaya uğrayıb. Qədim yunan mifologiyasındakı su tanrılarında birinin adı ilə adlandırılmış “Nereus” 2008-ci ildə inşa edilib. Aparatın dəyəri 8 mln. dollar təşkil edib.

Çökəklik rayonunda okeanın səthində aparatın qalıqları aşkar edilib. Güman olunur ki, o, çox böyük təzyiç altında partlayıb. “Nereus” 2009-cu ildə Rusiyanın “Mir” sualtı qayığı tərəfindən əldə edilmiş dərinliyə enmə rekordunu təzələyib. Dərin sular üçün nəzərdə tutulmuş bu yeni avtomatik aparat uğurla okeanın dibinə – onun ən dərin nöqtəsinə enə bilib. Enmə Sakit okeanın qərb

hissəsində Marian çökəkliyində 9,66 km (6.8 mil) dərinlikdə həyata keçirilib. Bu zaman aparat atmosfer təzyiqindən 1000 dəfə yüksək olan təzyiçə məruz qalıb. Enmə prosesini Amerika mühəndislər qrupu və “Kilo Moana” tədqiqat gəmisindən olan alimlər idarə ediblər.

Bu, rekord dərinliyə enmək üzrə aparatlar sırasında “Nereus”-u birinci yerə çıxarıb. Enmənin idarə olunması alimlər tərəfindən optik lifli rabitə vasitəsilə yerinə yetirilib. Dərinliyə enmə 10 saata yaxın davam edib. Bu vaxt ərzində aparat sensorlar vasitəsilə elmi məlumatlar toplayıb, su nümunələri götürüb və video görüntüləri okeanın səthinə ötürüb. Aparat Marsian çökəkliyinə çataraq xüsusi manipulyator vasitəsilə torpaq və qaya süxuru nümunələri götürüb.

Tahir DADAŞOV

Dənizlərə gözəllik verən gəmilərimiz

Gəzinti kateri ilə yük gəmisi toqquşub

Nil çayında gəzinti katerinin yük gəmisi ilə toqquşması nəticəsində 20 nəfər həlak olub. Hadisə axşam vaxtı Misirin paytaxtı Qahirədə baş verib.

RİA “Novosti”nin verdiyi məlumata görə, həlak olanların hamısı misirlilərdir. Xilasedicilər axtarış-xilasetmə əməliyyatını davam etdiriblər.

Faciə baş verməmişdən əvvəl katerdə 70 nəfərdən çox sərnəşin olub.

Bortda ad

Neft-qaz sənayesinin dün-ya şöhrətli korifeyrlərinin arasında S.A. Orucovun əvəzsiz yeri vardır. Sabit Atababa oğlu Orucov 1912-ci ildə Bakıda anadan olmuşdur. 1936-cı ildə M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Sənaye İnstitutunu (indiki Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası) fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, neft-qaz mədənlərində mühəndis və rəhbər vəzifələrdə çalışmışdır. 1937-1939-cu illərdə kompressor stansiyasında mexanik, usta, neft-qaz mədənlərinin baş mühəndisi, müdiri vəzifəsində işləmişdir.

Sabit Orucov 1939-cu ildə "Orconikidzeneft" trestinin (indiki Suraxanəft NQI) müdiri vəzifəsinə irəli çəkilmişdir. O, müxtəlif vaxtlarda keçmiş SSRİ neft sənayesi nazirinin müavini (1949-1953 və 1955-1957), Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti sədrinin müavini (1957-1959), SSRİ Nazirlər Soveti nəzdində Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin daimi nümayəndəsi (1959-1962), SSRİ Kimya, Neft və Yanacaq Sənayesi Dövlət Komitəsinin sədr müavini, SSRİ Dövlət Plan Komitəsi nəzdində Dövlət Neftçixarma Sənayesi Komitəsi sədrinin birinci müavini (1962-1965), SSRİ neftçixarma və neft sənayesi nazirinin birinci müavini (1965-1972) və 1973-1982-ci illərdə qaz sənayesi naziri vəzifələrində çalışmışdır. Çoxsaylı elmi işləri və ixtiralarını müəllifi, texnika elmləri doktoru, professor, Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü olan Sabit Orucov dəfələrlə Umumdünya kongreslərində (Moskva, Yaponiya, İngiltərə, Kanada) məruzələr etmiş, Beynəlxalq Neft-Qaz kongreslərinin vitse-prezidenti seçilmişdir.

O, bacarıqlı dövlət xadimi olmaq-qa yanaşı, neft-qaz sənayesinin görkəmli təşkilatçı, neft-qaz yataqlarının kəşfiyyatı və işlənməsi sahəsində görkəmli alim kimi həmişəlik yaddaşlarda qalmışdır. Onun elmi, istehsalat və rəhbər kadr kimi idarəetmə fəaliyyəti genişmiqyaslı olmuşdur: Sabit Orucov harada işləməyindən asılı olmayaraq, doğma Azərbaycanın neft-qaz sənayesinin inkişafı naminə sahənin problemlərinin həllində yorulmaq bilmədən fədakarlıqla çalışmışdır. 1970-1971-ci illərdə diametri 1000-1200 mm, illik məhsuldarlığı 10 milyard kubmetr olan İran-Astara-Qazıməmməd-Qazax magistral qaz kəməri istismara verilmiş və onun üzərində Qazıməmməd, Ağdaş və Qazaxda kompressor stansiyaları tikilmişdir. Yevlax-Laçın-Şahbuz-Naxçıvan, Naxçıvan-Culfa-Ordubad magistral qaz kəməri 1970-1982-ci illərdə tikilmiş və həmin magistral qaz kəmərinin Şuşa, Qubadlı, Zəngilan və Xankəndinə qaz xətləri çəkilmişdir.

Rusiyadan təbii qazın alınması məqsədilə 1972-1982-ci illərdə diametri 1200 mm olan Şirvanovka-Qazıməmməd-Ağdaş-Qazax magistral qaz kəməri tikilmiş və ildə 25 milyard kubmetr təbii qaz nəql edilmişdir. 1970-1980-ci illərdə qəribə istiqamətdə "Qaradağ-Qazax-Gürçüstan sərhədi", şimal istiqamətində "Rusiya sərhədi-Qazıməmməd" magistral qaz kəmərləri çəkilmişdir. Qonşuların qazla təchizatı əsasən Azərbaycanın magistral qaz kəmərləri vasitəsilə həyata keçirilmişdir. 1969-1982-ci illərdə çəkilən magistral və daşıyıcı qaz kəmərlərindən texniki cəhətdən, coğrafi şəraitinə görə

Nəsilərə nümunə olan görkəmli şəxsiyyət

ən mürəkkəbi, lakin iqtisadi və sosial əhəmiyyətinə görə vacib obyekt olan Yevlax-Naxçıvan-Şahbuz, Naxçıvan-Ordubad magistral qaz kəmərləri və ondan Şərur, Şuşa, Laçın, Ordubad, Zəngilan istiqamətlərində ayrılan qollar relyef şəraitinə görə o zaman çəkilşi çətin hesab olunmuşdur. Naxçıvan MR-a çəkilən 1804 km uzunluğunda qaz xətti Muxtar Respublikanın iqtisadiyyatında və əhalisinin sosial durumunda əhəmiyyət kəsb edərək yeddi rayon mərkəzində, kənd və qəsəbələrdə 36 min mənzilin təbii qazla təmin olunmasına imkan vermişdir. Naxçıvan şəhərində illik məhsuldarlığı 6 min ton olan maye qaz doldurma-paylama stansiyası tikilmişdir.

70-ci illərdə Azərbaycanın dövlət başçısı Heydər Əliyevin böyük səyi nəticəsində Xaldan-Balakən magistral qaz kəmərinin çəkilməsinin layi-

rin dəniz suları şəraitində (500-700 m) dərin kəşfiyyat quyularının (7000 m) qazılması üçün dərin-qazma stasionar platformalarının və qazma avadanlıqlarının olmaması ucbatından həmin perspektivli strukturda kəşfiyyat işləri uzun müddət dondurulmuşdur. "Günəşli", "Çıraç" və "Azəri" perspektiv strukturlarda kəşfiyyat işlərinə başlanılması məqsədilə hələ 70-ci illərdə "Günəşli" perspektiv strukturlarda o vaxt üçün dərin olan 84 m-də dəniz stasionar platforması quraşdırılmış və orada qazılan axtarış quyusu vasitəsilə 1979-cu ildə "Günəşli" neft-qaz yatağı kəşf edilmiş və 80-ci illərin əvvəllərində həmin nəhəng neft-qaz yatağının sənaye işlənməsinə başlanmışdır. Həmin illərdə "Dənizneft-qazlayihə" institutunun konstruktorlarının texniki layihəsi əsasında dərinliyi 6000 m olan kəşfiyyat quyularının qazılması məqsədilə özünə qalxan

niki-iqtisadi Əsaslandırılması" işlənilmiş və qəbul edilmişdir. Muxtar Respublika üçün təklif olunan texnoloji kompleksin inşası onunması prosesi böyük iqtisadi səmərə gətirə bilər.

Sabit Orucovun böyük təşkilatçılıq qabiliyyəti SSRİ qaz sənayesi naziri olduğu dövrlərdə (1973-1982-ci illər) daha da parlaşmışdır: Qərbi Sibirin Tümen vilayətinin unikal qaz kondensat yataqları (QKY): Urenqoy, Medvejye, Nadım, Yamburq QKY; Şərqi Sibirin Krasnoyarsk vilayətinin Messoyax QKY; Yakutiya vilayətinin Mastax QKY; Uzaq Şərqi Tuncorskoye QKY; Türkmənistanın Açaq, Ququrtlu, Dövlətabad, Şatlık QKY, Özbəkistanın Şurtan, Qazli, Mübarək; Qazaxıstanın Karaçaqanak, Tengiz QKY; Ukraynanın Şebelinka, Kotelevski, Novotroitski, Timofeyevski, Bitkovski QKY; Komi MR-nın Vuktil QKY; Ural-Volqa ətrafı neft-qaz zonasının Perm, Saratov, Samara, Volqaqraz vilayətlərinin, Başqırdıstanın neft-qaz yataqları; Şimali Qafqazın Krasnodar (Maykop, Anastasiyevski-Troitski QKY), Stavropol (Ruskiy Xutor, Severo-Stavropol'ski QKY), Həştərxan (Həştərxan, Promislovoye QKY), vilayətlərinin, Dağıstan, Çeçenistanın yataqlarının kəşfi və sənaye işlənməsində onun misilsiz xidmətləri olmuşdur.

O, Qərbi Sibirin qaz kompleksinin formalaşmasında və intensiv inkişafında mühüm rol oynamışdır. Regionun geoloji-texniki, təbii iqlim xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, qaz kondensat yataqlarının sənaye işlənməsinin yeni yanaşma ilə konsepsiyasını işləyib hazırlamışdır; qaz kondensat quyularının qazılması, qaz hasilatının artırılması, təbii qazın magistral kəmərlərə uzaq məsafələrə – Avropaya neqlini, habebe müttərəqqi texnika-texnologiyaların yaradılması proseslərini müvəffəqiyyətlə həyata keçirmişdir; xalq təsərrüfatında qazın səmərəli istifadə olunması problemlərinin qısa müddətdə həll olunmasına, qaz sənayesinin iqtisadiyyatında daha da inkişaf etdirilməsinə nail ola bilmişdir; ilk dəfə ölkənin qaz hasilatı o vaxt üçün rekord rəqəmə – 407 milyard kubmetrə çatdırılmışdır.

Həmin dövrdə ölkənin dünyada ən böyük Vahid Qaz Təsərrüfatı sistemi intensiv inkişafa nail olmuşdur: sənaye istismarında 250 qaz-kondensat yataqları olmuş, qaz emalı zavodlarının illik məhsuldarlığı 65 milyard kubmetrə çatdırılmış, magistral qaz kəmərlərinin ümumi uzunluğu 130 min kilometrə çatdırılmış, sızıcı kompressor stansiyalarındakı qazvurucu aqreqatların ümumi gücü 18 milyon kilovattın artıq olmuşdur; fəaliyyətdə olan yeraltı qaz anbarlarının sayı 40-ə keçmişdir; təbii qaz və maye qazların istifadəsi çox yüksək səviyyəyə çatdırılmış, 195 milyon nəfərlik əhali kateqoriyası bu ekoloji yanacaqdan istifadə etmişdir. Qərbi Sibirin, Orenburq vilayətində, Türkmənistanın unikal qaz kondensat yataqları sənaye işlənməsinə daxil edilmişdir.

Tərkibində xeyli miqdarda hidrogen sulfid və ağır merkaptanlar olan Həştərxan, Mübarək, Orenburq qaz kondensat yataqları bazasında qaz emalı zavodları (QEZ) kompleksləri tikilmiş və qiymətli xammal olan kükdürün ayrılıb istehsal olunması prosesləri müvəffəqiyyətlə həyata keçirilmişdir. Orenburqun yaxınlığında yerləşən unikal Karaçaqanak QKN-in yüksək hidrosulfid tərkibli qazı və kondensatı Orenburq QEZ-da emal olunur və merkaptanlardan azad edilir. Nəhəng Şatlık QKY-nin qaz kondensat sistemində parafinin çökməsinin qarşısının alınması məqsədilə yüksək effektiv metod işlənilmişdir. Sabit Orucov ölkənin qaz sənayesində müasir infrastrukturun qurulmasına müvəffəqiyyətlə nail ola bilmişdir.

Yüksək potensialı kondensata malik olan qaz kondensat yataqlarının məhsuldar laylarında olan qalığı kondensatının (retrograd kondensatı) çıxarılma əmsalını xeyli artırmaq məqsədilə keçmiş SSRİ-də ilk dəfə olaraq saykinq-prosesi tətbiq olun-

muş və yüksək səmərəlilik əldə edilmişdir. Həmin müttərəqqi metod Kotelevski və Karaçaqanaq QKY üçün layihələndirilmişdir.

Medvejye (1972) və Urenqoy (1978) QKY-nin timsalında S.A. Orucov göstərmişdir ki, mədəndaxili boru kəmərləri yerüstü olarsa, onlar xüsusi istilik örtükləri ilə mühafizə olunarlarsa, istismar quyularından hasil olunan təbii qazın temperaturu çıxış xətlərində və kollektorlarda hidrat əmələgəlmənin (donmanın) qarşısını almaq üçün tamamilə kifayət edə bilər. Bu məqsədlə yaradılmış texnologiya nəticəsində hidrat əmələgəlməyə qarşı xüsusi ingibitorun verilməsinə və onun regenerasiyasına ehtiyac olmamışdır. Medvejye və Urenqoy QKY-da daimi buzlaq şəraitində təbii qazın mədəndə qurudulması məqsədilə idxal adsorbentlərinin (bərk sorbentlər) və ölkədə istehsal olunan adsorbentlərin (maye sorbentlər) tətbiqi olunması ilə yüksək məhsuldarlığı qurğulardan geniş istifadə olunmağa başlanmışdır.

Unikal Urenqoy və Yanburq sənoman qaz kondensat yataqlarının alt hissəsində yatan valancın qaz kondensat yataqlarının sənaye əhəmiyyəti neft zolağının yüksək parafinli-qətranlı və böyük özlülüklü neftinin çıxarılması məqsədilə elmi tədqiqatlar aparılmışdır. Urenqoyun valancın qaz kondensat yatağının sənaye əhəmiyyəti neft zolağının neftinin çıxarılması məqsədilə "qaz repressiyası" və kontaktın zona yerləşən quyuların süzgeçlərində qaz kondensat zonasının və neft zolağının eyni zamanda birlikdə istismarı metodları işləyib hazırlanmışdır.

Keçən əsrin 70-ci illərində keçmiş SSRİ-də ilk dəfə olaraq, neft məhsullarının və maye qazın yeraltı saxlanması məqsədilə müəyyən dərinliyə qazılmış quyuya texniki-qoruyucu kəmərlər buraxılmış, sonra layihə dərinliyinə qədər qazılmış və "kamufflet" partlayışı (yeraltı mina partlayışı) həyata keçirilmişdir. Quyuda partlayışın enerjisindən səmərəli istifadə edilməsi və quyunun etibarlı qorunması üçün quyuya gil məhlulu ilə doldurulur və yenidən ikinci partlayış yadadır, sonra üçüncü dəfə güclü partlayıcı maddə partladılır. Bundan sonra, quydan gil məhlulu çıxarılır, yaranmış yeraltı kəmərin divarları hava ilə qurudulur, neft məhsullarının və maye qazın yeraltı saxlanması prosesi həyata keçirilir. Göstərilən bu maraqlı texnoloji proses şəxsən Sabit Orucovun rəhbərliyi ilə istehsalata tətbiq edilmişdir.

70-ci illərdə qaz hasilatının əsas mənbələri Qərbi Sibirdə yerləşdiyi üçün uzaq məsafələrə – Avropaya qazın nəqli üçün magistral qaz kəmərinin uzunluğunun 4,5 min kilometrə çatdırılması ilə əlaqədar olaraq Sabit Orucovun təşəbbüsü ilə "Dostluq" ixrac boru kəmərinin diametri ölkə üçün rekord həddə – 1420 mm-ə və nəql olunan qazın təzyiqi 75 atmosferə çatdırılmışdır.

Sabit Orucovun səmərəli və dəyərli xidmətləri yüksək qiymətləndirilmişdir. O, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, Lenin mükafatı, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, Azərbaycan SSR əməkdar elm və texnika xadimi adlarına layiq görülmüşdür. İki dəfə Lenin, "Oktyabr İnqilabı", dörd dəfə "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordenləri və medallarla təltif edilmişdir. Neft-qaz sənayesinin dahi istehsalat təşkilatçısı və rəhbəri, tanınmış alim və gözəl insan, həmyerlimiz Sabit Orucovun heykəli Nadım şəhərinin görkəmli yerində qoyulmuşdur. Urenqoy Neft-Qazçixarma İstehsalat Birliyinə, "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin gəmilərindən birinə onun adı verilmişdir.

Neft-qaz sənayesinin inkişafında xüsusi xidmətləri olan tanınmış təşkilatçı alim, nəsilərə nümunə olan dahi şəxsiyyət Sabit Atababa oğlu Orucovun doğulduğu Bakı şəhərində heykəlinin olub-olmadığını deyə bilmərəm, amma buna əminəm ki, hələ sağlığında neft-qaz sənayesi işçilərinin və dənizçilərin qəlbində özünə heykəl ucaltmışdır.

Vaqif ASLANOV,
geologiya-mineralogiya
elmləri doktoru

həyə daxil edilməsi mümkün oldu və qısa müddətdə Xaldan-Şəki-Qax-Zaqatala-Balakən magistral qaz kəmərlərinin çəkilişi başa çatdırıldı; Qaradağla Sumqayıt şəhəri arasında 40 km uzunluğunda diametri 500 mm olan ikinci xətt çəkildi. 1971-1978-ci illərdə İran keçmiş SSRİ-yə Azərbaycanın ərazisindən hər il 6,0 milyard kubmetr qaz göndərmişdir. Qaz İran körfəzi rayonundan magistral qaz kəmərləri vasitəsilə Astaraya, oradan Qazıməmməd kompressor stansiyası vasitəsilə nəql edilirdi.

Təbii qazın mövsümü sərfinin qeyri-bərabərliyini aradan qaldırmaq məqsədilə 1976-cı ildə Qalmaz YQA (yeraltı qaz anbarları) və 1986-cı ildə Qaradağ YQA istismara daxil edilmiş və bunun nəticəsində qaz təchizatı sistemi xeyli etibarlı olmuş, ölkənin ən böyük dövlət rayon elektrik stansiyalarının qaz təminatı xeyli yaxşılaşdırılmışdır. Kənd yerlərinin təbii qazla qazlaşdırılmasına ilk dəfə Azərbaycanda başlanmışdır.

Qaz təsərrüfatı sistemində mərkəzləşdirilmiş idarəetmə prinsipinin görülməsi vahid texniki rəhbərliyin və nəzarətin təmin edilməsi məqsədilə 1973-cü ildə Nazirlər Sovetinin qərarı ilə respublikanın qaz təsərrüfatı təkmilləşdirilmiş, "Baqqaz" trestinin bazasında Bakı istehsalat qaz idarəsi və onun tərkibində inzibati 11 rayon qaz istismar kontorları yaradılmışdır. Naxçıvan MR-da zona istehsalat qaz birliyi, Muxtar Respublikanın Ordubad, Culfa, Şahbuz və Şərur rayonlarında qaz istismar kontorları, maye qazın hasilatı və satışı üzrə istehsalat birliyi, nəzarət-ölçü cihazları və avtomatikanın quraşdırılması və saxlanması, qaz kəmərlərinin korroziyadan mühafizə idarəsi, eləcə də 52 rayonda təbii və maye qaz təchizatı ilə məşğul olan qaz istismar kontorları yaradılmışdır. Bu respublika qaz təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi yolunda böyük addım olmuşdur. 1983-cü ildə Nazirlər Soveti yanında "Baqqazın" bazasında Respublika Dövlət Qazlaşdırma Komitəsi yaradılır.

"Bahar", "Azəri", "Duvanni-dəniz", "Xərə-Zirə-dəniz" qaz kondensat yataqları sənaye işlənməsinə daxil edilmişdir; Azərbaycanın Cənubi Xəzər sektorunda neft-qaz yataqlarının genişmiqyaslı axtarış və kəşfiyyat işlərinin aparılması həyata keçirilmişdir; ilk öncə perspektivli "Şahdeniz" strukturunda kəşfiyyat işləri aparılmışdır. Lakin o dövrdə də-

Hər şey qədərində gözəldir

Hər bir dərmanın müəyyən qaydada və miqdarda qəbulunun mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləyən mütəxəssislər hətta suyun belə, çox içilməsinin problemlər yaratdığını bildirirlər. Bu baxımdan tibdə vitaminlərin hansının müalicə məqsədilə, hansının xəstəliyin qarşısını almaq üçün istifadə ediləcəyi hökmən müəyyənləşdirilməlidir.

Nə vaxt və hansı vitaminlərə müraciət etmək lazımdır? Böyrək çatışmazlığı olan və dializ xəstələri folik turşusu, D vitamini qəbul etməlidirlər. Mədə-bağırsağ əməliyyatı keçirənlər B12, bağırsaqda problemi olan xəstələr D və B12, şəkər xəstələri B1 və B6, vegetarianlar isə B12 vitaminlərindən istifadə edirlər.

Vitamin əskikliyinə xəstəliklərə gətirib çıxara biləcəyi ilk dəfə 1896-cı ildə müəyyən olunub. Məsələn, C vitamininin azlığında dəri və diş ətli, A vitamini əskik olanda görmə, D vitamini çatışmazlığında sümük, B vitamini azlığında dəri və sinir sistemi problemləri yaranır.

Qeyd edək ki, inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə qidalanma ilə bağlı problemlər olduqda vitamindən istifadəyə az rast gəlinir. Ancaq vitamin problemi yalnız qeyri-kafi qidalanma zamanı ortaya çıxmır. O, həyatımızın müxtəlif dövrlərində artmış ehtiyacın (körpəklik, hamiləlik, yetkinlik zamanı) ödənilmə bilməməsi nəticəsində üzə çıxır və diabet, böyrək çatışmazlığı, xəstəlikləri kimi problemlər yarada bilər. Vitamin müalicəsi xüsusi bir prosedurdur. Ona görə də qəbul edilən vitaminlərə diqqət yetirmək lazımdır.

Vitaminlər iki qrupa ayrılır: kimyəvi xüsusiyyətlərinə görə suda və yağda əriyənlər. B və C vitaminləri suda əriyə bildiyi üçün orqanizmdə yayılması problem yaratır. Yağda əriyə vitaminlər isə (A,D,E,K vitaminləri) çox qəbul olunarsa, bədəndə yığılır və istifadə edildiyi üçün "hipervitaminoz" deyilən vitamin çoxluğuna gətirib çıxarır. Vitamin çatışmazlığı kimi onun çoxluğu da səhhətimizdə problemlər yaradır. Məsələn, D vitamininin nizamsız qəbulu kalsiumun çoxluğuna səbəb olur. Bu da ürək və böyrək sağlamlığı baxımından ciddi fəsadlara gətirib çıxarır. Çox miqdarda A vitamini dəridə tündləşmə, çillənmə, beyin təzyiqinin artması, şiddətli başağrısı və görmə ilə bağlı problemlər yaradır.

K vitamini isə qanın laxtalanmasına səbəb olur. Ona görə də həkimin icazəsi olmadan vitaminlərdən istənilən şəkildə istifadə xəstəliklərə yol açar.

Aparılan elmi araşdırmalar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, yüksək dozada istifadə olunan E və C vitaminləri ağciyər xərcəngi riskini artırır. Fasiləsiz olaraq A, C və E vitaminlərindən istifadə bir sıra xərcəng xəstəliklərinin inkişafına, insan ömrünün qsalmasına səbəb olur. Daha yaxşı olar ki, vitaminlərlə zəngin təbii qidalardan istifadə edəsiniz.

Tahir DADAŞOV

Yəqin ki, bəzən siz də yuxudan oyananda, özünüzü çox yorğun hiss edirsiniz. Bəs bu yorğunluğun səbəblərini bilirsiniz?

Kifayət qədər yatırırsınız

Yəqin fikirləşirsiniz, bu, tutarlı səbəb deyil, amma bilməlisiniz ki, yatmaq yalnız istirahət etmək demək deyil. Gəzmək orqanizm üçün nə dərəcədə xeyirlidirsə, yatmaq da bir o qədər önəmlidir. Çünki bu zaman insanın hormonları böyüyür. Protein hormonunun böyüməsi sümüklərin möhkəmlənməsinə səbəb olur.

Eyni zamanda, az yatmaq insanda depressiya yaradır. Gündə 7-8 saat yatmalısınız. Bu, enerjinizin bərpasına və günə gümrah başlamağınıza səbəb olacaqdır.

Çox fast-food yeyirsiniz

Əksəriyyətimiz yediyimiz yeməklərin bizə necə təsir göstərdiyindən xəbərsizik. Bəzən səhhətimizlə yanaşı, psixologiyamıza da mənfi təsir edən yeməklər yeyir, sonda isə gözləmədiyimiz nəticələrə üz-ləşirik. Dadı bizə nə qədər xoş gəlsə də, araşdırmalara görə fast-foodun zərərli tə-

Yorğunluğun səbəbi nə birdir, nə iki...

kibi bir müddət sonra bütün enerjimizi itirməyimizə səbəb olur.

Su az içirsiniz

Çoxları bilmir ki, özümüzü yorğun hiss etməyimizin səbəblərindən biri də susuzluqla bağlıdır. Bir stəkan su bizim üçün təkən deməkdir. Deməli, gün ərzində eyni enerji ilə işləməyiniz üçün mütləq su içməlisiniz.

İnfeksiyanız var

İnfeksiya və iltihab kimi hallar enerjimizi azaldır. Bu problemlə qarşılaşmaqla üçün müntəzəm həkim nəzarətindən keçmək lazımdır. Bəzi qabaqlayıcı addımlar atılmalıdır. Bura tez-tez əlləri yumaq, düzgün yatmaq və s. daxildir.

Az hərəkət edirsiniz

Hər zaman yüksək enerjiyə sahib olmaq üçün daha çox hərəkət etmək, aktiv həyat tərzini keçirmək vacibdir. Bu, sizin qan dövranınızın sürətli hərəkətinə səbəb olacaqdır. Oturaq işdə çalışırınsızsa, səhər və axşam ən azı zamanınızın yarım saatını sadə məşq hərəkətlərinə ayırın.

Hormonlarınızda problem var

Enerjisizliyin səbəbi hormonlarınızda problemlər də ola bilər. Hormonların zəif inkişafı sizin aktiv həyatınızı məhv etməyə qadirdir. Bu kimi probleminizin olub-olmadığını bilməyiniz üçün ilkin addım kimi müayinədən keçməyiniz lazımdır.

Orqanizmi təmizləyən yeddi məhsul

Orqanizmin zərərli maddələrdən təmizlənməsi üçün bir neçə xüsusi üsullardan istifadə olunur. Məsələn: bir stəkan bitki yağı, limon suyu, yaxud müxtəlif preparatlar. Bunlar isə bəzən əksinə xəstəliklərə, orqanlarda müəyyən problemlərə səbəb olur. Lakin evdəki çox adi məhsullarla heç bir orqana ziyan vermədən daha güclü və sağlam şəkildə orqanizmi zərərli maddələrdən təmizləmək mümkündür. Bu məhsullar aşağıdakılardır:

Kələm

Kələm bağırsaqlardan ağır metalları və toksinləri xaric edən çoxsaylı qida liflərinə

malikdir. Həmçinin kələm həzmə kömək edən və bağırsaqların mikroflorasını sabitləşdirən üzvi turşularla zəngindir. Bundan əlavə, onun tərkibində çox az təsadüf olunan "U" vitamini vardır. Bu vitamin təhlükəli maddələri yox edir, vitaminlərin sintezi-

ni gücləndirir və hətta mədə yaralarına yaxşı təsir göstərir.

Qırmızı çuğundur

Qırmızı çuğundur orqanizmin bir nömrəli "təmizləyicisi"dir. İlk növbədə onun tərkibində sellüloz, fosfor, C

vitamini və digər lazımı maddələr var. Çuğundur maddələr mübadiləsini sürətləndirir, bağırsaqda zərərli bakteriyaları məhv edir. Çuğundur həm də tərkibindəki fol turşusu hesabına yeni hüceyrələr yaratmaq xüsusiyyətinə malikdir. O, dəri, saç və dırnaqları möhkəmləndirir, insanın qocalmasının qarşısını alır.

Sarımsaq

Bir diş sarımsaqda 400-dən çox faydalı element var. Bu elementlər qan-damar sistemini təmizləyir, qanda xolesterolun səviyyəsini aşağı salır, beyin xərcəngini yaradan səbəblərin qarşısını alır, mədə xoralarının səbəbini aradan qaldırır, qurd xəstəliklərinin

ən böyük düşmənidir, vərəm, difteriya çöplərini məhv edir. Ondən təzə və ya toz şəklində istifadə etmək olar.

Soğan

Soğanın tərkibində efir yağlarında olan fitonsidlər var. Fitonsidlər bir saniyə içərisində bakteriya və göbəkləri məhv edir. Soğan iştahı artırır, maddələr mübadiləsi və həz-

mi sürətləndirir. Soğanın tərkibində kükürd var ki, o da bədəndəki bütün zərərli maddələri məhv edir.

Alma

Alma həzm sistemini yaxşılaşdırır, tərkibindəki pektin və sellüloz bədəndəki toksin və şlakları xaric edir. İştaharı

artırır, qəbizlikdən azad edir, A tipli qrip növünü, dizenteriyə

ya, qızılı stafilokok kimi xəstəlikləri məhv edir.

Avokado

Çoxları təəssüf ki, bu cənub meyvəsinin özəlliklərinə bələd deyil. Avakadonun tərkibində, çox təhlükəli kanserogen maddələrin qarşısını alan "qlütation" adlı maddə var. Avokado qanda xolesterolun səviyyəsini aşağı salır, orqanizmi oksigenlə zənginləşdirir, həzm prosesinə kömək edir.

Onu meyvə və yaxud yağ formasında qəbul etmək olar.

Mərcanı

Mərcanı ən güclü təbii "antibiotiklər"dən və virus əleyhinə vasitələrdən biridir. Mərcanı sidik kisəsini təhlükəli bakteriyalardan qoruyur. Xərcəng hüceyrələrinə qarşı müqaviməti artırır, qan damarlarında trombları təmizləyir.

giam.com

Göy rəng narıncını "sıxışdırıb"

YouGov servisinin beynəlxalq sorğusuna görə, göy, Yer kürəsi sakinlərinin ən sevimli rəngidir. Bu rəng dörd qitədə yerləşən 10 ölkədə daha çox populyardır. Göy rəngi sevnələr daha çox Böyük Britaniyada (33%), ən az sevnələr isə İndoneziyada (23%) yaşayırlar. Rəyi soruşulan adamların hər biri göy rəngə digər rəngə nisbətən 8-18-dən çox bal verir.

Maraqlıdır ki, göy rəng hətta qırmızı, sarı və yaşıl rənglərin firavanlığı və uğur hesab edildiyi Çin kimi ölkələrdə də üstünlük təşkil edib.

Qeyd edək ki, Çin dilində göy və yaşıl rənglərin göstərilməsi üçün yalnız bu yaxınlarda müxtəlif sözlər yaranıb.

Rənglərin populyarlıq reytingində ikinci sıranı müxtəlif rənglər tutur. Tailand, Çin və ABŞ-da göydən sonra ən sevimli rəng yaşıldır. İndoneziya, Sinqapur və Böyük Britaniyada qırmızı, Honkonqda isə bənövşəyi rəng gəlir. Malayziya və Avstraliyada ikinci yeri qırmızı və bənövşəyi rənglər bölüşdürür.

Sorğunun gedişində demografik əlamətə görə fərqlər də aşkar edilib. Məsələn, göy rəng ABŞ-da

qadınlara nisbətən kişilər arasında (24 faizə qarşı 40%) və Böyük Britaniyada (27 faizə qarşı 40%) daha populyar olsa da, qadınlar digər rənglərlə müqayisədə göy rəngə daha çox üstünlük verirlər.

Gözləndiyi kimi, çəhrayı rəng kişilərə nisbətən qadınlar arasında daha populyardır.

Göy rəng həmçinin bütün yaş qruplarında da üstünlük təşkil edir. Xatırladaq ki, yüz illər ərzində Avropa rəssamlığında ən populyar rəng narıncı olub və indi də belədir. Buna baxmayaraq, XX əsrdən göy rəng tədricən onu sıxışdırmağa başlayıb.

Ərazisi böyüyən ölkə

Yaponiya ərazisinə daha bir ada əlavə olunmuşdur. Bu barədə "Sinxua" agentliyi xəbər verir. Yerli mütəxəssislər yeni adanı "Nisinosisima" adlandırmışlar.

Yaponiya sahil mühafizəçiləri vulkan mənşəli adanı hələ 2013-cü ilin axırlarında aşkar etmişlər. O vaxtdan adanın sahəsi 11 dəfə artaraq 2,5 kvadratkilometrə çatmışdır. Bu, vulkan kraterindən müntəzəm olaraq lava axması ilə izah edilir.

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

Лондонские Конвенции о проливах

Boğazlar haqqında London Konvensiyaları

LONDON CONVENTIONS OF STRAITS

1) Конвенция 1841 г. - первая многосторонняя Конвенция, специально посвященная международно-правовому режиму Черноморских проливов. Подписана 13 июля 1841 г. Австрией, Великобританией, Пруссией, Россией и Турцией. Важнейшее ее положение - проливы Босфор и Дарданеллы закрыты для прохода военных кораблей всех держав в мирное время. Конвенция 1841 г. Англии Турцию не допускать в мирное время в проливы ни одно иностранное военное судно. До заключения Конвенции 1841 г. Черное море признавалось закрытым морем России и Турции, а режим прохода через проливы основывался на русско-турецких соглашениях.

2) Конвенция 1871 г. - заключена Австро-Венгрией, Великобританией, Германией, Италией, Россией, Турцией и Францией. Пересмотру подверглись те положения Парижского договора 1856 г., которые наносили серьезный ущерб интересам России как черноморской державы. Конвенция 1871 г. отменила статьи договора 1856 г., ограничивавшие суверенные права России на Черном море. Была отменена также отдельная русско-турецкая Конвенция, приложенная к нему. Все это означало отмену «нейтрализации» Черного моря. России и Турции разрешалось иметь в нем неограниченное количество своих военных кораблей.

Лондонская оговорка

LONDON CLAUSE

Оговорка в коносаментах, дающая право перевозчику на выгрузку груза по прибытии судна. Вместе с тем, ответственность перевозчика за груз прекращается после выгрузки груза с судна. Это особенно важно для линейных судов.

Лояльный контракт

LOYALTY CONTRACT

Контракт между линейной Конференцией и грузоотправителем, по которому последний обязуется грузить свои грузы только на суда членов Конференции взамен предоставления хорошего сервиса и скидок (обычно по истечении полугода), известных под названием контрактных скидок (контракторс рибате).

Лощман

PILOT

Лицо, обладающее практическими знаниями и опытом плаванья в определенном районе. Присутствие лощмана не снимает с капитана судна ответственности за управление судном. Если в целях ускорения маневра капитан разрешает лощману

1) 1841-ci il Konvensiyası - ilk çoxtərəfli Konvensiya, xüsusi olaraq Qara dəniz boğazlarının beynəlxalq-hüquqi rejiminə həsr edilmişdir. 1841-ci il iyulun 13-də Avstriya, Böyük Britaniya, Prussiya, Rusiya və Türkiyə tərəfindən imzalanmışdır. Onun ən mühüm müddəası - Bosfor və Dardanel boğazları sülh dövründə bütün dövlətlərin hərbi gəmilərinin keçməsi üçün bağlıdır. 1841-ci il Konvensiyası sülh dövründə heç bir xarici hərbi gəmini boğazlara buraxmamağı Türkiyənin öhdəsinə qoydu. 1841-ci il Konvensiyasına qədər Qara dəniz Rusiya ilə Türkiyənin qapalı dənizi kimi tanınır, boğazlardan keçid rejimi isə rus-türk sazişlərinə əsaslanırdı.

2) 1871-ci il Konvensiyası - Avstriya, Macarıstan, Böyük Britaniya, Almaniya, İtaliya, Rusiya, Türkiyə və Fransa ilə bağlanmışdır. Bu zaman 1856-cı il Paris müqaviləsinin o müddəalarına yenidən baxılmışdır ki, onlar Rusiyanın Qara dəniz dövləti kimi maraqlarına ciddi zərər vururdu. 1871-ci il Konvensiyası Qara dənizdə Rusiyanın suveren hüquqlarını məhdudlaşdıran 1856-cı il müqaviləsinin maddələrini ləğv etdi. Habelə ona əlavə edilən ayrıca rus-türk Konvensiyası da ləğv olundu. Bütün bunlar Qara dənizin «neytrallaşdırılmasının» ləğv olunmasını bildirirdi. Rusiyaya və Türkiyəyə Qara dənizdə qeyri-məhdud miqdarda öz hərbi gəmilərinə malik olmağa icazə verildi.

London qeyd-şərti

Konosamentdə qeyd-şərt, bu qeyd-şərt daşuyıcıya gəmi limana gələn kimi yükü boşaltmaq hüququ verir. Bununla bərabər, yük gəmidən boşaldıldıqdan sonra daşuyıcı yükə görə məsuliyyət daşımır. Bu, xüsusilə xətti gəmilər üçün mühümdür.

Loyal kontrakt

Xətti Konfransla yükqöndərən arasında kontrakt, bu kontrakta görə yükqöndərən yaxşı servis və kontrakt güzəştləri (contractor's rebate) adı altında məlum olan güzəşt-lər (adətən yarım il keçdikdən sonra) müqabilində öz yüklərini yalnız Konfrans üzvlərinin gəmilərinə yükləməyi öhdəsinə götürür.

Dəniz bələdçisi

Müəyyən rayonda praktiki üzgüçülük biliklərinə və təcrübəsinə malik olan şəxs. Dəniz bələdçisinin gəmidə olması gəminin idarə edilməsinə görə gəmi kapitanını məsuliyyətdən azad etmir. Əgər manevrin sürət-ləndirilməsi məqsədi ilə kapitan sükançiya

самому отдавать приказание рулевому, то и в этом случае они будут считаться как выполненные по приказанию капитана, за которые он несет ответственность. Независимо от того, является лоцманская проводка обязательной или нет, ответственность за ущерб, причиненный в результате неправильного совета лоцмана, несет судовладелец.

Льготы

PRIVILEGES

В страховании частичное или полное освобождение отдельных страхователей от уплаты платежей по обязательному страхованию, а также предоставление определенных преимуществ при заключении договоров добровольного страхования.

Льготное время

NOTICE TIME, GRACE TIME, FREE TIME

Время, которое предоставляется фрахтователю перед началом стальнойного времени для организации грузовых работ. Льготное время оговаривается во многих проформах чартеров. Фрахтователь имеет право на льготное время, если это обусловлено чартером.

Льготные дни

GRACE PERIOD

В страховании период, когда полисы имеют силу, несмотря на то, что пролонгированный период не оплачен. В случае возникновения в этот период претензий невыплаченная страховая премия вычитается из ранее выплаченной страховой суммы.

Люковая записка

HATCH LIST

Опись грузов, размещенных в каждом грузовом помещении судна. Люковая записка составляется судовой администрацией с целью облегчения поиска размещенных в трюмах грузов и правильной, по коносаментам их выгрузки в порту назначения. Люковая записка содержит следующие данные: номер трюма, наименование грузового помещения (трюм, твиндек и т.д.) и место укладки груза, порт отправления и дату погрузки, количество мест и кубатуру груза, номер коносамента.

Люмпсум

LUMPSUM

Провозная плата, взимаемая за все судно независимо от количества перевозимого груза. Оплата люмпсум применяется, когда перевозится разнохарактерный груз, массу и кубатуру которого заранее трудно определить, либо когда фрахтователи не могут гарантировать использование грузоподъемности или грузовместимости судна полностью. Фрахтователи, соглашаясь на оплату люмпсум, включают в чартер данные о гарантированной грузоподъемности и грузовместимости судна с тем, чтобы лишить судовладельцев возможности ограничения количества принимаемого на судно груза.

İmtiyazlar

Siğortada ayrı-ayrı siğortalıların icbari siğorta üzrə ödənişləri ödəməkdən qismən və ya tam azad edilməsi, habelə könlülük siğorta müqavilələri bağlanarkən onlara müəyyən üstünlüklərin verilməsi.

Güzəştli vaxt

Staliya vaxtı başlanmazdan əvvəl yük işlərinin təşkil edilməsi üçün fraxtedəne verilən vaxt. Güzəştli vaxt çarterlərin bir çox proformalarında qeyd-şərt edilir. Əgər bu şərt çarterdə qüvvədə qalarsa, fraxtedənin güzəştli vaxta hüququ olur.

İmtiyazlı günlər

Siğortada elə dövrdür ki, vaxtı uzadılmış dövrün ödənilməsinə baxmayaraq, siğorta şəhadətnamələri qüvvədə olur. Bu dövrdə iddialar meydana çıxdıqda, ödənilməmiş siğorta müqafatı əvvəl ödənilmiş siğorta məbləğindən çıxılır.

Lük qeydi

Gəminin hər bir yük yerində yerləşdirilmiş yüklərin siyahısı. Lük qeydi trümlərdə yerləşdirilmiş yüklərin axtarışının asanlaşdırılması və təyinat limanında onların düzgün, konosament üzrə boşaldılması məqsədi ilə gəmi rəhbərliyi tərəfindən tərtib edilir. Lük qeydi aşağıdakı məlumatları əhatə edir: trümün nömrəsi, yük yerlərinin adı (trüm, tvindek və s.) və yükün yığıldığı yer, göndərilirdiyi liman və yüklənmə tarixi, yük yerlərinin sayı və yükün kubmetrlə ölçüsü, konosamentin nömrəsi.

Lampsam

Daşınan yükün miqdarından asılı olmayaraq, bütün gəmi üçün alınan daşınma haqqı. Lampsam ödənişi əvvəlcədən kütləsinin və kubmetrlə ölçüsünün müəyyənləşdirilməsi çətin olan müxtəlif xarakterli yüklərin daşındığı, yaxud fraxtedənlərin gəminin yükqötürmə qabiliyyətindən və yüküttumundan tam istifadə etməyə təminat və bilmədikləri halda tətbiiq edilir. Lampsamı ödəməyə razılıq fraxtedənlər, gəmi sahiblərini gəmiyə qəbul olunan yükün miqdarını məhdudlaşdırmaq imkanından məhrum etməkdən ötrü, çarterə gəminin təminat verildiyi yükqötürmə qabiliyyəti və yüküttumu barədə məlumatları daxil edirlər. (Davamı var)

Пул çox şeyi həll edirmiş...

Pulla vətəndaşlıq verən ölkələr var. Elə dövlətlər var ki, ildə cəmi 1 nəfərə vətəndaşlıq verir, elə ölkələr də mövcuddur ki, hər il on minlərlə insani öz vətəndaşına çevirir. Məsələn, Monako, Andorra və ya Lixtenşteynin vətəndaşlığını almaq az qala mümkünsüz sayılır. Rusiya və Belarus təki, ABŞ və Kanadanın vətəndaşlığına yiyələnmək də bir o qədər çətin deyil. Bununla yanaşı, vətəndaşlığı pulla satan ölkələr də var.

Dominikan Respublikasına 100 min dollarlıq sərmayə yatıran hər kəs dominikanlı ola bilər. Uşaqlarla birlikdə, yəni ailəvi vətəndaşlıq arzulanırsa, 200 min dollar tələb edilir.

Kanadanın vətəndaşlığına yiyələnmək istəyənlər şəxsən 400 min dollarlıq sərmayə qoyuluşu ilə yanaşı, həm də 800 min dollarlıq daşınmaz əmlak almaq tələb olunur.

"Mən avstriyalıyam" demək istəyənlər isə arzusunu reallaşdırmaq üçün ölkəyə 6-10 milyon avroluq sərmayə yatırmalıdır. Xeyriyyə fondlarından birinə 2 milyon

yə yatırırsa və ən azı 10 iş yeri açana isə vətəndaşlıq verilir.

Sent-Kits və Nevis: yerli hakimiyyətin təsdiqlədiyi layihələrdən birinə 400 min dollardan 1 milyon dollaradək sərmayə yatırmaq gərəkdir.

Urquvay: bu ölkənin vətəndaşlığını almaq üçün sərmayə şərt olmasa da, Urquvay pasportu almaq fikrinə düşən adamın ailesində hər fərdə düşən aylıq gəlir minimum 1200 dollar olmalıdır. Əvvəlcə müvəqqəti yaşama izni, 3 il sonra vətəndaşlıq verilir.

Albaniyada 200 min dollarlıq sərmayə yatıran adam vətəndaşlıq pasportu alır.

Avstraliya: 4,7 milyon dollarlıq sərmayədən sonra "investor vizası" alan adam "Yaşıl Qitə"də yaşaya bilər.

Bolqarıstanda ən azı 1 il yaşayan və 1,2 milyon dollarlıq sərmayə yatıran adam vətəndaşlıq verilir.

Kipr: 3 milyon avroluq sərmayənin müqabilində Avropa Birliyinin pasportunu almaq olar.

İqtisadiyyatına 5 il müddətində ən azı 1 milyon funt-sterlinq sərmayə qoyan adam Britaniya vətəndaşlığı almaq üçün sənədlərini hazırlaya bilər.

Tahir DADAŞOV

Ənənəvi televiziyanın ömrünə çox qalmayıb

Ənənəvi televiziya formatı 15 ildən sonra ləvğ olunacaq. Bu fikri "Netflix" onlayn video servisinin rəhbəri Rid Hastings "The Hollywood Reporter" portalına müsahibəsində səsləndirib. Onun sözlərinə görə, abunəçilərə sifarişlə film, serial və televiziya verilişləri təqdim edən ödənişli rəqəmsal xidmətlər 2030-cu ilədək internetlə yayımlanan TV proqramlarına tam qalib gələcək.

"Ənənəvi televiziya at kimidir. O, avtomobil olmayanadək yaxşı idi", – R. Hastings qeyd edib. Bir müddət əvvəl "Netflix"-in başçısı internetlə yayımlanan TV proqramlarının hansı sürətlə köhnələcəyi ilə bağlı proqnozlar verib. Məsələn, 2013-cü ilin aprelində o, "Netflix"-in inkişaf proqramını dərc edərək, 20 ildən sonra interaktiv televiziya tam keçidin baş verəcəyi və dünyada televiziya paketlərinə ehtiyac qalmayacağı barədə proqnozlar söyləyib. Proqnozlar dərc edildikdən yarım il sonra "HBO", "Showtime" və "CBS" kanalları əvvəlcədən tərtib olunmuş proqramlara baxmağa deyil, dərhal lazımı şou proqramlara çıxış əldə etməyə imkan verən öz avtonom əlavələrinin yarıdılması elan ediblər.

"Netflix" servisinin 54 milyondan çox abunəçisi var. 2014-cü ilin sentyabrında şirkət xidmət göstərdiyi ərazilər siyahısına daha altı Avropa ölkəsinə əlavə edib.

YARIZARAFAT, YARIGERÇƏK

- ☞ Suyu gəlməyən də suyu süzülə-süzülə niyə gəzir?
- ☞ Xoşları gəlməyənləri dəfələrlə satanların nəzərinə: atalar uzağı üçdən deyib axı...
- ☞ Üzümə gülənlərin bir az əvvəl məndən nə danışdıqlarını hələ bilməsəm də, danışdıqlarını yalançı təbəssümlərindən dəqiq bilirəm.
- ☞ Kifayət qədər ayaqqabısı olan da iki ayağını bir başmağa niyə dirəyir?
- ☞ Yalanla özünü vəziyyətdən çıxarmaq istəyən həmişə başqasını pis vəziyyətə salır.
- ☞ Adam var, vaxt imkan versə, əvvəlki səhvi ilə sonrakı səhvi arasında daha bir səhvə yol verər.
- ☞ "Mən!", "Mən!" deyənlər elə bilirlər ki, dilimizdə cəmi bir şəxs əvəzliyi var.
- ☞ Ən gözəl tərəcəməyi-hal xasiyyəti gözəl olanındır.
- ☞ Günaha batma. Batdığı qalan şeyləri təmizləmək olar.
- ☞ Yalnız başqalarına verdiyimiz bizə qalırsa, niyə çox adamın əli belə bərkdir?

- ☞ Ən ucaboylular başqalarının gözündə ucala bilənlərdir.
- ☞ Bəziləri cənnətdən başqa hara desən, getmək istəyir. Niyə?
- ☞ Adam var, təkə son 24 saatda yox, heç son 24 ildə bir dəfə də yaxşılıq etmək barədə fikirləşməyib.
- ☞ Hava çox isti olduğu üçün çox adam sözü ağızda bişirmək istəmir?
- ☞ At olmayan yerdə uzunqulağın qiyməti qalxa bilər, amma heç vaxt uzunqulaq dönüb at olmaz.
- ☞ İnsanın tapdıqları içərisində ən qiymətli özünü tanıması-özünü tapmasıdır.
- ☞ Elə suallar var ki, qırx ildir baş sındırsam da, cavabı mənə bəlli deyil. Məsələn, "piyada"ların çoxu adətən "peşka" olur, "peşka"lar niyə piyada olmur?
- ☞ Ömrüm boyu çəkdiyim cəzanın səbəbini-cinayətimi o dünyada üzümə oxuyacaqlar?
- ☞ Babaların bizdən inciməyə haqqı yoxdur. Nəyi bildik ki, nəyi vermədik?

- ☞ Özgə adına minənlər tez düşükləri üçün indi özgə "CIP"-inə minirlər?
- ☞ Adamın düz gözünün içinə yalan danışmaq olmasa, adamın gözünə baxmaq yaxşıdır.
- ☞ Dost bir olur, ya da heç...
- ☞ İki gündən bir badalaq görün adama ən azı həyatda heç nə görmədiyini demək olmaz.
- ☞ Zəhmətə baş əyməyən başqa şeylərə baş əyər.
- ☞ Kimə istəyirsən, güvən. Amma kiməsə güvənib, başqasını hədələmə. Öz gücünə güvənən, başqasını hədələməz.
- ☞ Ağılsızlıqdan böyük yük yoxdur.
- ☞ Başın harda olduğunu boyundan, ağızın harda olduğunu əldən yaxşı bilən var?
- ☞ Qəribədir, əvvəllər elə bilirdim ki, dostum nə qədər çox olsa, işlərim daha yaxşı gedəcək. İndi görürəm ki, tərsinədir. Düşmənlərim çoxaldıqca, səhv etmək imkanlarım tamam daralır. Səhv az etdikcə işlərim daha yaxşı gedir.

Rasif TAHİROV

"DƏNİZ"İN GÜLLÜŞ PƏYİ

- O corablar neçəyədir?
- 10 manata.
- 10 manata köynək almaq olar ki?!
- Olar, amma o köynəkləri corab kimi geyinə bilməzsiniz.
- ***
- Münasib iş tapdın?
- Yox.
- Niyə?
- Getdiyim yerlərdə də münasib işçi axtarırdılar.
- ***
- Nədən müalicə olunursan?
- Yaddaşsızlıqdan.

- Əminsən ki, müalicənin səmərəsi olacaq?
- Əlbəttə, hansı həkim istəyər ki, xəstəsi müalicə pulunu ödəməyi unutsun?!
- ***
- Bütün günü yeyib-yatırsan. Uşaqlara da yalnız yoldaşın baxır, eləmi?
- Elədir. Amma nə edim ki, uşaqlara baxa bilən qohumumuz yoxdur.
- ***
- Ay qızım, ailə qurmaq vaxtın keçir, özünü niyə bəd-

bəxt edirsən? Həm də gör səni nə qədər istəyən var.

- Nə bilim, ay ana, yaqın ona görə ki, sənin kimi "xoşbəxt" olmaq istəmirəm.

- Kim çox itirir? Ağlını, yoxsa varını itirən?

- Nəzərə alsaq ki, ağıldan başqa hər şeyi qazanmaq olur, deməli, ağlını itirən.

- İndiki cavanlar niyə kitab oxumurlar?

- Vaxtları yoxdur.

- Sizə elə gəlmir ki, elə məhz kitab oxumadıqları üçün vaxtları yoxdur.

Rasif TAHİROV

Dalğic akulanın qurbanı oldu

Avstraliyada akulanın hücumu nəticəsində dalğic həlak olmuşdur. Bu barədə "The Sydney Morning Herald" qəzeti xəbər verir.

Məlumatla görə, hadisə Tasmaniyanın 8 kilometr şərqində yerləşən kiçik Mariya-Aylend adasında baş vermişdir. Həlak olmuş dalğic dənizdə ovla məşğul imiş. Hadisə zamanı onun yaxınlığında daha 20 dalğic olmuşdur.

Polis nümayəndəsi Piter Linqardın dediyinə görə, faciə ərəfəsində ona yaxınlıqda 4,5 metr uzunluğunda ağ akulanın üzdüyü barədə məlumat verilmişdir. Bununla əlaqədar dalğiclara və qayıqların sahiblərinə ehtiyatlı olmaq tövsiyə edilmişdir.

Xatırladaq ki, bu ilin fevral ayında Yeni Cənubi Uels ştatının şimal sahilində akula 41 yaşlı serferi öldürmüşdü.

Qazlı içkilərin ziyanı

Şirin qazlı içkilərdən çox istifadə etmək əlavə çəki ilə yanaşı, sağlamlıqla bağlı bir çox problemlərin yaranmasına da gətirib çıxarır. Bu barədə "Circulation" jurnalında dərc olunan məqalədə deyilir.

Bostonun Tafis Universitetinin professoru Daiuş Mozafarian və həmkarları artıq neçə ildir müxtəlif ərzaqların insanda xərçəng, diabet, ürək-damar xəstəliklərini yaratma ehtimalını öyrənirlər. Bu əlaqəni tapmaq üçün alimlər həmkarlarının son 30 ildə apardıqları tədqiqatların nəticələrindən də istifadə ediblər. Ümumilikdə məlumatlar bazasına 611 min nəfər daxil olub.

Qazlı içkilərdən istifadə tezliyini bu insanların ölümü ilə qarşı-qarşıya qoyan alimlər qrupu aşkar edib ki, bu içkilərdən çox istifadə etmə birbaşa və dolay yolla hər il təqribən 184 min insanın ölümünə səbəb olur.

Ölüm hallarının çox hissəsi II tip şəkərli diabetin, 45 mini ürək və damar xəstəliklərinin, 6,5 mini isə xərçəng xəstəliyinin payına düşür.

Üzən kənd

Üzən kənd Beninin Nukue gölündə yerləşir. Artıq 500 ildir ki, kənd gölün içində qərar tutub və Afrikada suda yerləşən ən böyük yaşayış məskənidir.

Qanvie adlanan kəndin 20 mindən çox sakini var. Kəndin əsasını qoyan Tofina qəbiləsi gölə sığınaraq, quldarlıqdan müdafiə olunmağa çalışıb. Tezliklə digər qəbilələr də onlara qoşulub. Gölün içində evlər, mağazalar və digər tikililər də var. Burada hətta üzən bazara da rast gəlmək olar. Sakinlər əsasən balıqçılıqla məşğuldurlar, bununla belə, heyvandarlıqla dolananları da az deyil.

Qocalanda da gözünü pis görməyəcək

İngilis alimləri qocalanda insanın görmə qabiliyyətinin zəifləməsinə aradan qaldıran yeni linza kəşf ediblər.

Belə ki, linza gözlərin hərəkətini təqlid edir. Bununla da, yaşlı insanlarda katarakta, astigmatizm və mioma kimi göz xəstəlikləri aradan qalxır. Fotoaparatlarda linzalarındakı züm xüsusiyyətinə malik linza uzaq məsafədə və işıqda effektiv itirmir. Onlarla dəqiq görmək mümkün olur. Plastik materialdan hazırlanan linzaların dəyişdirilməsinə ehtiyac olmur. Amma bu linzalar ucuz başa gəlməyəcək və onların təxminən 4400 manata satılması gözlənilir.

BAŞ REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

ÜNVANIMIZ:
AZ 1003, Bakı şəhəri,
Xanlar küçəsi, 22
TELEFONLARIMIZ
Baş redaktor
(050) 670-33-76,
Redaktor
(070) 252-39-02

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan
Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi"
Qapalı Səhmdar
Cəmiyyətidir

Qəzet "Dəniz"
qəzetinin kompyuter
mərkəzində yığılmış,
səhifələnməmiş və
"OL" MMC-də
çap olunmuşdur

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 81